

Els arxius eslovens en la transició des de l'estat conjunt de la República Federal Socialista de Iugoslàvia fins a l'estat independent de la República d'Eslovènia: el reflex de la transició en la teoria i la pràctica de l'arxivística eslovena¹

HANA HABJAN, Arxivera, Arxius Històrics de Ljubljana, Eslovènia

El març de 1990, més d'un any abans de la fi de la República Federal Socialista de Iugoslàvia, els Arxius Regionals de Maribor van organitzar la XII Conferència sobre Qüestions Professionals i Tècniques a Eslovènia. El director dels Arxius Regionals, el Dr. Peter Pavel Kasinc, va inaugurar la conferència amb el seu article «On the Threshold of Great Changes» ('En el llindar de grans canvis'). Va afirmar que aviat tindrien lloc canvis importants, no només pel que fa a l'aplicació de noves tecnologies de la informació, sinó també pel que fa a canvis en l'àmbit sociopolític. Va expressar la reivindicació d'una nova llei d'arxivística, que comportaria canvis generals i faria que els arxius adquirissin una nova imatge, amb «una estructura organitzativa més progressista i efectiva i més afinitat professional».²

L'establiment dels arxius a Eslovènia i Iugoslàvia

Abans de 1945

Els començaments de la creació dels arxius d'Eslovènia al segle XIX estan relacionats amb les activitats de diverses persones i institucions, com convents i latifundis, societats museístiques o l'administració municipal. L'Arxiu Municipal de Ljubljana, predecessor dels Arxius Històrics de Ljubljana, es va crear l'any 1898.

El 1918, eslovens, croats i serbis van formar l'Estat dels Eslovens, Croats i Serbis, i aquell mateix any es van unir als regnes de Sèrbia i Montenegro per formar el Regne dels Serbis, Croats i Eslovens, que a partir de 1929 es va conèixer amb el nom de Regne de Iugoslàvia.³ Iugoslàvia no va crear nous arxius per als materials d'arxiu de l'administració estatal global, sinó que va encarregar aquesta tasca als Arxius Estatals de Belgrad (l'antic arxiu estatal del Regne de Sèrbia). No va ser fins a l'any 1950 que es van crear els Arxius Estatals de la República Popular Federal de Iugoslàvia, com a institució dels arxius centrals a escala federal.⁴

Durant les dues guerres, els arxius eslovens estaven formats per l'Arxiu Municipal de Ljubljana, l'Arxiu Regional de Maribor i diversos arxius departamentals, i funcionaven únicament a escala regional o municipal.

Durant la Segona Guerra Mundial, el 9 de gener de 1944, es va crear l'Institut Científic en el marc del Moviment d'Alliberament Nacional d'Eslovènia per recopilar els documents elaborats per l'administració civil i militar partisana i les forces de l'ocupació (es va dissoldre el 7 de febrer de 1948). No obstant això, la llei elaborada per l'Institut Científic sobre la protecció dels documents d'arxiu, les biblioteques i els monuments culturals no va entrar en vigor fins al 27 de gener de 1945, quan el Comitè d'Alliberament Nacional d'Eslovènia la va emetre com a decret.⁵ Mentrestant, el Comitè Executiu del Front d'Alliberament, instigat per l'Institut Científic, va emetre una ordre l'1 de febrer de 1944, destinada a tots els seus comitès de districte, sobre la protecció del patrimoni nacional, especialment les biblioteques públiques i els documents i monuments històrics importants. Igualment, el 12 de març del mateix any, es va donar instruccions a tots els comitès, institucions, organitzacions i impremtes que publicaven materials per al públic perquè enviessin dues còpies de cada impressió a l'Institut Científic. Així, es va poder recopilar una àmplia col·lecció de materials impresos sobre l'alliberament nacional, que encara conserven les institucions corresponents.⁶

Després de 1945

L'establiment del nou ordre social a Iugoslàvia l'any 1945 va significar que els materials d'arxiu passaven a ser propietat pública (la majoria dels arxius privats importants van passar a ser de propietat estatal). Aquell mateix any (el 31 d'octubre de 1945) es van establir els Arxius Estatals Centrals d'Eslovènia (que van ser els predecessors dels Arxius de la República d'Eslovènia, des de 1991), al qual van seguir diversos arxius especials (les agències d'afers interiors i defensa nacional, les institucions científiques especialitzades en història del moviment obrer, etc., tenien independència pel que fa a la conservació dels seus materials d'arxiu). Els Arxius del Partit Comunista no estaven supervisats per l'Estat, i s'hi podia accedir basant-se en criteris polítics.⁷

També es van crear arxius especials d'àmbit federal: els Arxius Diplomàtics de la Secretaria Federal d'Afers Exteriors, els Arxius de la Secretaria Federal d'Afers Interiors, els Arxius de les Forces Armades de Iugoslàvia, en el marc de l'Institut Històric de la Guerra, els Arxius del Comitè Central de la Lliga Comunista de Iugoslàvia (establerts el 1948), i els Arxius del Centre a la Memòria de Josip Broz, *Tito* (creats el 1964).⁸ L'Institut Geogràfic Militar, la Filmoteca de Iugoslàvia, *Film news*, etc., també van crear arxius importants a escala federal.⁹ Més endavant, tots aquests arxius passarien a ser objecte de reclamacions per part dels antics estats de la República Federal Socialista de Iugoslàvia.

L'any 1966 es va establir la Comunitat d'Arxius d'Eslovènia, que va unir els arxivers de tots els arxius eslovens —tant els arxius estatals com els especials. Amb la unificació de la tasca arxivera en arxius i l'estreta col·laboració entre els Arxius de la República d'Eslovènia i aquests arxius especials, que no obstant això depenien d'autoritats diferents, l'annex d'arxius especials als Arxius de la República d'Eslovènia era molt més fàcil. L'any 1970, Eslovènia va començar a planificar la unió dels arxius nacionals amb els arxius especials, i el 1990 es van annexar els Arxius Històrics del Comitè Central de la Lliga Comunista d'Eslovènia, seguits dels Arxius de l'Institut d'Història del Moviment obrer, és a dir, els Arxius de l'Institut d'Història Contemporània el 1992, i part dels Arxius del Ministeri d'Afers Interiors, que incloïen documents de l'agència de seguretat nacional, el 1998.

Els Arxius Regionals i l'Institut d'Arxivística

Entre 1950 i 1973, es va crear una xarxa d'arxius regionals com la que encara existeix avui dia. Sis arxius regionals cobrien el territori eslovè; no obstant això, el fet que fossin regionals en un país en què l'Administració operava a escala nacional i local (sense que hi hagués cap àmbit intermedi) significava que tenien dificultats per operar «a escala intermèdia».¹⁰ Una de les dificultats era el finançament: segons la Llei sobre patrimoni natural i cultural de 1981,¹¹ diverses comunitats municipals i sociopolítiques podien tenir conjuntament drets de fundador respecte d'un arxiu regional. Així doncs, era necessari coordinar el finançament de tots els seus financers, és a dir, les comunitats culturals municipals. En el cas dels Arxius Històrics de Ljubljana, hi havia uns quaranta financers durant el període de l'autogovern socialista¹² l'any 1980, que requeria informes anuals, semestrals i, sovint, trimestrals, sobre les tasques dels arxius.¹³ L'any 1988 es va aplicar un tipus de finançament diferent per als arxius regionals. Segons aquest, els arxius regionals eren organitzacions de treball associat finançades al 100% per la Comunitat Cultural d'Eslovènia, i les comunitats municipals únicament oferien les oficines i l'accés als arxius.¹⁴

La Comunitat Cultural d'Eslovènia es va abolir al començament dels anys noranta, i les seves obligacions financeres van ser assolides pel Ministeri de Cultura de la República d'Eslovènia. Amb la Llei d'arxius i materials d'arxiu adoptada el març de 1997, va desaparèixer la principal discrepància sobre les obligacions entre els fundadors municipals (després de la reforma administrativa del desembre de 1994, el nombre de fundadors dels Arxius Històrics de Ljubljana havia arribat a 50), que no tenien cap responsabilitat, sinó només drets estatutaris, i l'única font de finançament, el Ministeri de Cultura de la República d'Eslovènia, l'únic dret del qual era el finançament.¹⁵

Un dels canvis principals després de la independència va ser el traspàs dels drets de fundació per a la fundació de nous arxius a l'Estat, i dels drets executius al Govern de la República d'Eslovènia formalitzats pel Govern el 12 de febrer de 1998 i el 26 de juny de 2003.¹⁶ En el primer esborrany de la Llei d'arxius després de la independència d'Eslovènia es va establir que, per poder processar els materials d'arxiu d'una manera equitativa, els arxius necessitaven el suport de l'Estat, tenint en compte la importància de l'interès públic i la regulació sincronitzada de les activitats relacionades amb els arxius.¹⁷ Els Arxius Regionals de Maribor es van oposar en tot moment a la transferència dels drets de fundador a l'Estat, argumentant que el desenvolupament històric dels arxius no s'hauria d'excloure. Avui dia, els arxius estatals d'Eslovènia encara conserven diferents estatus: els arxius estatals a escala de república formen part de l'Administració

de l'Estat (Ministeri de Cultura), mentre que els arxius regionals són institucions públiques (des de l'any 1991), finançades amb el pressupost de l'Estat (també el Ministeri de Cultura), però autònomes.

L'any 1986, a Eslovènia es va fundar el Centre de Qüestions Tècniques i Professionals dels Arxius, a iniciativa del Dr. Peter Pavel Klasinc, director dels Arxius Regionals de Maribor i organitzador de les trobades d'arxivística a Radenci (Eslovènia), obertes a la participació d'arxivers de Iugoslàvia i de l'estranger. L'any 1992, el centre va adoptar el nom d'Institut Internacional d'Arxivística¹⁸ i la seva funció era tractar amb els problemes tècnics i professionals relacionats amb l'àmbit de l'arxivística, tenint especialment en compte l'àrea dels Balcans i el Danubi, i millorar la qualitat i la professionalitat dels serveis d'arxiu. També se centrava en les contribucions de països més avançats en el camp de l'arxivística.

Legislació sobre arxivística a Eslovènia i Iugoslàvia

Legislació sobre arxivística anterior a 1991

Entre 1945 i 1986, es van promulgar 89 lleis i normatives sobre la professió arxivística a Iugoslàvia, de les quals 13 van ser promulgades per Eslovènia.¹⁹

La Llei sobre arxius estatals del 23 de gener de 1950 va ser la primera llei general sobre arxius de tota Iugoslàvia. La llei no reconeixia diferències entre els materials estatals i els privats, i obligava les comunitats religioses a transferir els seus documents als arxius estatals. Va crear un arxiu federal (avui els Arxius de Iugoslàvia) recollint documents de les autoritats centrals des de 1918. La llei de materials d'arxiu del 27 de novembre de 1964 (un any després de l'adopció d'una nova constitució que declarava la democràcia socialista basada en la propietat social i l'autogovern) va declarar els materials d'arxiu propietat social, excepte els materials de les persones jurídiques civils (en referència majoritàriament a les comunitats religioses). Basant-se en la nova constitució, la República Socialista d'Eslovènia va promulgar la Llei d'arxius i materials d'arxiu, que va ser la primera llei d'aquest tipus a Eslovènia. Després del juny de 1971, amb l'adopció d'esmenes constitucionals que van conferir competències més àmplies a les repúbliques, la llei general d'arxius va deixar de tenir vigència. Així doncs, les repúbliques podien regular la seva legislació sobre arxivística i les activitats dels arxius de manera independent: l'any 1973, la República Socialista d'Eslovènia va tornar a promulgar la Llei d'arxius i materials d'arxiu, que establia un arxiu a escala de república i arxius creats per les comunitats municipals. Va conferir als arxius especials (esmentats més amunt) la conservació independent dels mate-

rials d'arxiu i el dret de propietat dels materials d'arxiu a les persones jurídiques civils i els membres de la comunitat.²⁰

L'any 1981, la República Socialista d'Eslovènia va promulgar la Llei sobre patrimoni cultural i natural, que regulava el funcionament de les institucions culturals, inclosos els arxius.²¹ La llei de 1981 va ser un reflex del període en què es va crear, basada en el concepte de propietat social, la qual cosa significava que les relacions de custòdia i de propietat «s'ajustaven al concepte d'administració i disposició dels materials d'arxiu com a propietat social.»²² Un altre defecte d'aquesta llei era la regulació de diverses institucions de l'àmbit de la cultura i la conservació de la natura en una sola llei, que era una excepció a Europa (excepte en el cas d'Espanya l'any 1994). La llei de 1981 també autoritzava els arxius especials o en permetia la continuació; aquests arxius van ser abolits el 1990 i incorporats gradualment als Arxius de la República d'Eslovènia.²³

Llei d'arxius i materials d'arxiu de 1997

La Llei d'arxius i materials d'arxiu²⁴ del 27 de març de 1997 va ser el resultat de diversos canvis en el sistema polític, l'Administració local, la desnacionalització, la privatització de la propietat social, etc., i s'adaptava a les normes internacionals que regulaven la professió arxivística. Aquí no es comentaran tots els aspectes d'aquesta llei, només els més rellevants, influïts per les noves circumstàncies.

L'esborrany de la llei de 1997 es va elaborar a partir de 1989 amb la col·laboració d'experts en arxivística del Consell Internacional d'Arxius i els estats membres de la UE, així que incloïa la majoria de resolucions, directives i instruccions de la UE i el Consell d'Europa relatives a la custòdia i l'accés als materials d'arxiu públics i privats, i la unificació del període de retenció.²⁵ L'octubre de 1994 dos representants del Consell Internacional d'Arxius, Jean-Marie Jenn, director dels Arxius de París, i Matthias Manz-Tanner, director dels Arxius Estats del Cantó de Basilea-Ciutat, van visitar els arxius eslovens, inclòs l'Institut Internacional d'Arxivística de la Universitat de Maribor. L'objectiu de la seva visita era determinar quina era la situació actual d'Eslovènia en l'àmbit de la legislació sobre arxivística, la formació d'arxiviers, la informatització, les activitats educatives i internacionals dels arxius, i saber quina era la situació de l'accés als arxius i la conservació dels materials d'arxiu «durant el període de grans canvis socials a la República d'Eslovènia» i suggerir millores.²⁶ El seu informe va constatar que, en general, l'esborrany de la Llei d'arxius era adequat, amb algunes reserves pel que fa als materials d'arxiu privats i la interferència de l'Estat en els drets de propietat dels materials d'arxiu privats.²⁷

Després que Eslovènia adoptés la seva constitució el 23 de desembre de 1991, es va resoldre que, en aquells aspectes en què la llei de 1981 no fos conforme amb la constitució, seguiria sent vigent sempre que no s'oposés a la constitució, fins que s'apliqués la nova legislació.

La Llei de desnacionalització de 1991 establia que el dret de propietat dels materials d'arxiu conservats als arxius públics havia de retornar-se als seus anteriors propietaris, però no la seva possessió, atesa la seva importància per al patrimoni cultural d'Eslovènia. L'any 2000, la Llei de desnacionalització es va modificar lleugerament, i el Tribunal Constitucional va establir que als propietaris els corresponia el dret de propietat o una compensació.²⁸

En la llei de 1997 s'establia que els materials d'arxiu que abans havien estat propietat social passaven a ser propietat pública, i els arxius privats eren propietat privada. També s'hi van incloure nous procediments relatius als materials d'arxiu privats. Les disposicions de la Llei d'arxius i materials d'arxiu animava els arxius públics a intentar fer-se amb materials d'arxiu privats mitjançant donacions, dipòsits o compres, i així establir bones relacions entre els arxius i els creadors privats. Les fàbriques, les empreses i les institucions, antigament propietat social, en passar a ser privades van deixar de tenir el deure de conservar i transferir els seus materials d'arxiu als arxius estatals, però havien de transferir tots els materials d'arxiu creats abans de 1991 als arxius estatals. No obstant això, hi va haver un altre gir: aquests creadors privats volien conservar els arxius creats pels seus predecessors abans de 1991, perquè afirmaven que els necessitaven per a la continuació de la seva tasca. Es va arribar a un acord, segons el qual es permetia als creadors conservar la documentació tècnica i els plànols de construcció.

Els canvis socials i polítics que van tenir lloc a Eslovènia abans de la seva declaració d'independència l'any 1991 també van afectar els creadors de materials d'arxiu. El setembre de 1989 es van aprovar esmenes de la constitució de la República Socialista d'Eslovènia, que permetien l'existència dels partits polítics i les eleccions directes. A finals de 1990, es van celebrar eleccions, i moltes de les antigues organitzacions sociopolítiques (com la Lliga de Joves Socialistes d'Eslovènia, ZSMS, la Lliga de Comunistes d'Eslovènia, ZKS, i l'Aliança Socialista de Treballadors, SZDL, que eren les principals organitzacions socialistes), que es van convertir en partits polítics, no van sortir elegides per formar part del parlament. Així doncs, aquests partits van perdre el seu finançament pràcticament d'un dia a l'altre, i es van veure obligats a cedir els seus personal i les seves seus. En alguns casos, els seus documents es van perdre, per ignorància o negligència dels seus creadors.²⁹ La legislació relativa als materials d'arxiu de

les organitzacions sociopolítiques establia que aquestes havien de transferir els seus materials d'arxiu als arxius cinc anys després de la seva data de creació. Per a altres creadors es permetien períodes de retenció diferents.³⁰ El període de retenció es va unificar per a tots els creadors l'any 1997 (amb algunes excepcions). L'accés als materials d'arxiu de les antigues organitzacions sociopolítiques dels arxius estatals no estava restringit (article 66 de la Llei d'arxius i materials d'arxiu), excepte les dades relatives a la privacitat de les persones —durant els desplegament de la llei, alguns partits polítics consideraven que els arxius de les organitzacions sociopolítiques no eren ni públics ni privats, però altres partits s'hi oposaven, i afirmaven que aquestes disposicions quedaven fora de l'estat de dret. No obstant això, l'article 66 de la Llei d'arxius i materials d'arxiu s'hi va incloure igualment.³¹

Arxius de les comunitats religioses

Els arxius de les comunitats religioses es consideraven arxius privats. Excepte els arxius de l'Església Catòlica Romana, els serveis d'arxiu de la qual es basaven en la legislació eclesial (abans, els arxius episcopals eren arxius privats; a Maribor, l'arxiu episcopal es va incorporar als Arxius Regionals de Maribor: l'arxiver a càrrec de l'arxiu de l'Església va ser nomenat d'acord amb l'Episcopat de Maribor). El 23 de juliol de 1997 la Conferència Episcopal Eslovena va signar un acord amb el Ministeri de Cultura per dur a terme serveis d'arxiu de l'Església Catòlica d'Eslovènia i establir tres arxius episcopals i subordinar-los a la legislació estatal sobre arxivística, sempre que fos de conformitat amb la legislació interna de l'Església.³²

Organització d'Arxivística d'Eslovènia

Al començament dels anys noranta, els arxivers eslovens van fer nombroses peticions de canvi en l'organització arxivística d'Eslovènia. Eslovènia mai havia creat una administració arxivística d'àmbit estatal per a tots els seus arxius, en part a causa de la seva mida i en part per «l'aversion cap a les tendències centralistes durant el període d'autogovern socialista».³³ L'any 1974, els Arxius d'Eslovènia (Arxius de la República d'Eslovènia) van passar a formar part de l'Administració de l'Estat; la seva posició era més elevada en comparació de la dels arxius regionals, la qual cosa va provocar el descontentament dels arxius regionals, perquè, segons aquests últims, els Arxius de la República d'Eslovènia no sempre els permetrien «aplicar equitativament les seves iniciatives i sugge-

riments, i els seus aspectes i problemes professionals no s'acceptarien com a comuns i generals.»³⁵ El problema de l'organització dels arxius es va revisar diverses vegades, fins i tot durant l'elaboració de la llei de 1997. No obstant això, la reorganització mateixa depenia en gran mesura de l'execució de la regionalització (els plans de dividir Eslovènia en regions variava de 6 a 23/25 regions),³⁵ i fins que aquest procés no es donés per finalitzat, els arxius regionals refusaven incorporar-se a l'Administració de l'Estat; actualment, Eslovènia encara no té regions.

Accions dutes a terme pels Arxius d'Eslovènia abans, durant i després de la Guerra per la Independència d'Eslovènia de 1991

El 27 de juny de 1991, l'Exèrcit Popular Iugoslau va atacar Eslovènia, que feia tot just dos dies que havia declarat la seva independència. El conflicte armat, que fa ser el primer d'aquest tipus a Europa després de la Segona Guerra Mundial, va durar fins al 6 de juliol. Més de 60 persones (militars i civils) van perdre la vida durant aquests deu dies, i van tenir lloc nombrosos danys en les infraestructures vials i de comunicacions (els transmissors de radiodifusió i els aeroports van ser bombardejats, les fronteres destruïdes, etc.).³⁶

L'Assemblea Nacional de la República Socialista d'Eslovènia va promulgar una llei sobre els canvis i les esmenes en defensa nacional el 8 de maig de 1991, va abolir la llei general de defensa nacional emesa per la República Federal Socialista de Iugoslàvia l'any 1982, i va implantar les lleis de la República Socialista d'Eslovènia.

Els arxius eslovens van començar a fer els preparatius per a possibles activitats de guerra abans que esclatés el conflicte. Hi va haver diversos graus de reacció: els Arxius Regionals de Maribor van traslladar tots els microfilms a una altra ubicació i van garantir que els materials d'arxiu estiguessin més segurs; hi havia personal de guàrdia a tots els arxius. Durant la guerra, no hi va haver grans danys pel que fa als materials d'arxiu que encara conservaven els creadors. En alguns casos, hi va haver una destrucció ràpida i descontrolada de material documental; es van emmagatzemar en refugis que els treballadors havien de fer servir durant els atacs aeris. No obstant això, una anàlisi posterior va demostrar que els materials que es van destruir majoritàriament no eren materials d'arxiu.³⁷ Basant-se en les estipulacions de la llei de defensa nacional, part de la documentació es va destruir deliberadament, tot i que en aquest cas, de nou, no es tractava de materials d'arxiu.³⁸ Als Arxius Regionals de Maribor es van enviar

missatges per fax a més de cinquanta adreces del món per informar sobre la situació a Eslovènia. De fet, la gran cobertura mediàtica internacional sobre el conflicte, que va pressionar els representants dels òrgans polítics internacionals, també va contribuir al fet que la guerra acabés ràpid.

El reconeixement internacional i el registre dels Arxius de la República d'Eslovènia i la Societat Arxivística d'Eslovènia en el Consell Internacional d'Arxius es va iniciar la tardor de 1991, sense que sorgís cap problema durant el procediment.³⁹

Aspectes relatius a la successió⁴⁰

Restitució dels arxius i acords sobre arxius anteriors a 1991

Els drets de successió no representen cap problema nou pel que fa al patrimoni eslovè. Després de la Primera Guerra Mundial, el territori de la República d'Eslovènia, anteriorment part de la Monarquia Austrohongaresa, va passar a formar part de Iugoslàvia, amb una petita part annexada a Itàlia, però retornada a Iugoslàvia després de la Segona Guerra Mundial. Molts arxius que pertanyien a territori eslovè van quedar fora de les nostres fronteres, i els problemes relatius als arxius es van resoldre amb tractats de pau i acords sobre els arxius després de les dues guerres mundials.

El 6 d'abril de 1922, a Roma, els representants d'Àustria, Txecoslovàquia, Hongria, Itàlia, el Regne dels Servis, Croats i Eslovens, Polònia i Romania van signar el Conveni de Roma. Pel que fa als aspectes relatius als arxius, en aquest conveni es van acordar els principis arxivístics generals per contribuir a una elaboració més ràpida dels tractats de pau (el de Saint-Germain-en-Laye l'any 1919 i el del Trianon l'any 1920). El conveni establia que les seves disposicions no només obligaven Àustria i Hongria envers els estats successors, sinó també els estats successors entre ells (és a dir, com s'havien de tractar els arxius que afecten diversos països, la seva accessibilitat, quan i com els estats successors han de garantir l'«accés conjunt» als documents, les responsabilitats dels titulars dels documents, etc.).⁴¹

Àustria i el Regne dels Serbis, Croats i Eslovens van signar una acord sobre els arxius el 26 de juny de 1923. Aquest va ser l'únic acord no executat pel que fa a la successió dels arxius austrohongaresos.⁴² L'any 1958, es va signar un altre acord amb Àustria sobre el compliment de les obligacions incloses en l'acord sobre arxius de 1923 i la restitució dels béns culturals traslladats a Àustria per

l'ocupació alemanya durant la Segona Guerra Mundial. L'any 1973 (en el 50è aniversari d'un acord amb Àustria), la Societat Arxivística d'Eslovènia, insatisfeta amb la manca de progrés en la restitució dels arxius, va escriure una carta oberta i la va enviar a diverses entitats, inclòs el Consell Internacional d'Arxius, per demanar la seva intervenció. El Consell Internacional d'Arxius va respondre immediatament enviant el seu secretari executiu Charles Kecskeméti a Viena per intervenir davant les autoritats austríaques perquè se seguís amb les negociacions. L'any 1975, Àustria va restituir part dels béns culturals sostrets durant la guerra i va acceptar seguir amb les negociacions.⁴³

Hongria, d'acord amb el Tractat del Trianon de 1920, estava obligada a retornar els documents relatius al territori eslovè/iugoslau que s'havien traslladat a Hongria. Alguns dels documents es van retornar l'any 1935. Segons un tractat de pau signat a París l'any 1947, Hongria, que va ocupar parts de Iugoslàvia durant la Segona Guerra Mundial, havia de retornar els béns que fossin patrimoni cultural adquirits abans de 1919 i que s'estenguessin fins al segle XVIII (la Diputació d'Il·líria, la Comissió d'Il·líria i la Cancelleria d'Il·líria), els arxius i altres béns confiscats durant la guerra. Les negociacions van tenir lloc entre 1948 i 1960, i un cop finalitzades, Hongria va retornar amplis arxius a Croàcia i Sèrbia; no obstant això, Eslovènia només en va obtenir una petita part.⁴⁴

Iugoslàvia i Itàlia van abordar un problema relacionat amb els arxius basant-se en el Conveni de Roma. Les negociacions entre els representants d'ambdós països van tenir lloc a Ljubljana i Trieste el 1926 i el 1929. Es van intercanviar arxius relatius als territoris que estaven sota l'autoritat d'Itàlia o Iugoslàvia. Durant la Segona Guerra Mundial, les forces d'ocupació italianes van traslladar diversos arxius i altres obres d'art a Itàlia. La restitució d'aquests es va formalitzar amb l'acord de pau de 1947 i amb altres acords que se signarien més endavant. A més, aquests acords incloïen arxius de territoris annexats a Iugoslàvia mitjançant un tractat de pau de l'any 1947, i els arxius sostrets de la mateixa zona durant les dues guerres i traslladats a l'interior d'Itàlia (la zona va ser annexada per Itàlia l'any 1920 mitjançant el Tractat de Rapallo com a resultat d'un pacte d'entesa d'Itàlia el 1915).⁴⁵ Aquests acords es van signar els anys 1947, 1950, 1960 i 1961, i els lliuraments van tenir lloc els anys 1951, 1952, 1953, 1954, 1964 i 1968. El 10 de novembre de 1975, es va signar el Tractat d'Osimo; aquest va posar fi al problema dels arxius ubicats a l'antiga Zona B o Territori Lliure de Trieste, annexat a Iugoslàvia. Molts dels arxius no es van poder recuperar a causa de la manca d'accés de les autoritats eslovenes/iugoslaves a aquests —no van poder elaborar una llista detallada dels fons relatius a Eslovènia, i això va tenir un im-

pacte important en l'acord sobre la divisió del territori entre Itàlia i Eslovènia (no van poder accedir als mapes ni als registres del cadastre, etc.).

A llarg dels anys seixanta, setanta i vuitanta, van tenir lloc diverses negociacions, en què Itàlia dilatava constantment els procediments de restitució i successió. Després que Eslovènia declarés la seva independència l'any 1991, un comitè diplomàtic eslovè-italià va reprendre les negociacions sobre la restitució amb Itàlia l'any 1993, que encara estan en curs.⁴⁶

En la 18a Conferència General de la UNESCO de 1974, Iugoslàvia va plantejar un problema de restitució i va presentar una resolució sobre el retorn de materials d'arxiu, que havien estat transferits per anteriors capitals i ocupants als seus territoris, als seus països d'origen. En conseqüència, la Conferència General va adoptar la Resolució 4.212.⁴⁷ Aquesta resolució també va tenir un impacte en la formació, l'any 1983, de la Convenció de Viena sobre la Successió d'Estats en Matèria de Béns, Arxius i Deutes Estatals (Document A/CONF. 117/14), apartat III, Arxius estatals, que va ser signada per Iugoslàvia, però mai ratificada.

La dissolució de Iugoslàvia i les negociacions sobre aspectes relatius als arxius entre 1991 i 2001

Amb la dissolució de Iugoslàvia l'any 1991, els nous estats van haver d'arribar a un acord pel que fa als aspectes relatius a la successió d'arxius. El juliol de 1991, poc després del final de la guerra per la independència d'Eslovènia, el Ministeri d'Afers Exteriors de la República d'Eslovènia va suggerir l'establiment de negociacions en el marc de la Conferència de Pau sobre Iugoslàvia⁴⁸ amb representants de la Secretaria Federal d'Afers Exteriors, basant-se en les recomanacions dels arxivers eslovens. En l'apartat IV, secció D, Documentació i arxius, s'establia que els documents i els materials d'arxiu, necessaris per al funcionament ininterromput del Ministeri d'Afers Exteriors, pertanyien a Eslovènia; aquest ministeri també havia de prendre possessió dels documents i els arxius exclusivament i predominantment relatius a Eslovènia. La Secretaria Federal d'Afers Exteriors tenia l'obligació de permetre a Eslovènia, a càrrec d'aquesta, copiar tots els documents i materials d'arxiu que tingués en possessió per poder establir la política exterior pròpia d'Eslovènia. Una comissió que inclogués representants de la República d'Eslovènia i les agències federals corresponents havia d'elaborar una llista de documents i documents d'arxiu de la Secretaria, que s'havia de presentar al Ministeri d'Afers Exteriors.⁴⁹

La primavera de 1992 la Conferència de Pau va crear un grup especial per tractar els aspectes relatius a la successió, presidit successivament per l'ambaixador portuguès Do Vale, seguit per Henry Darwin, assessor del Ministeri d'Afers Estrangers i el Commonwealth. En el marc de la Conferència Internacional de l'Antiga Iugoslàvia (CIAI)⁵⁰ els ambaixadors danesos Jorgen Bojer (des de l'octubre de 1992) i Al Jonsson (des del setembre de 1993) van ser els encarregats d'un grup especial dedicat a la successió. Es van celebrar diverses reunions periòdicament, amb l'assistència de totes les parts. El grup especial va adoptar un «enfocament clàssic»⁵¹ per resoldre els aspectes relatius a la successió, més d'acord amb la Convenció de Viena de 1983, les opinions de la Comissió Badinter,⁵² la Constitució de la República Federal Socialista de Iugoslàvia de 1974 i les experiències pràctiques de la República Txeca i Eslovàquia. Considerava el patrimoni tal com era i no com hauria de ser, i tenia suport de la majoria dels estats successors (excepte Sèrbia i Montenegro, partidari de l'«enfocament històric»⁵³).

El juliol de 1992, a Brussel·les, es van celebrar debats sobre els aspectes relatius a la successió, inclosa la successió d'arxius, i en els quals va participar la directora dels Arxius de la República d'Eslovènia, Marija Oblak Čarni, com a membre de la delegació eslovena.⁵⁴ Altres estats també tenien representants dels arxius en les seves delegacions (majoritàriament directors d'arxius nacionals); no obstant això, aquest representants no van ser presents regularment a les negociacions (excepte en el cas del representant d'Eslovènia). La senyora Oblak Čarni va presentar els fonaments de les negociacions d'Eslovènia sobre la successió d'arxius en relació amb la Convenció de Viena de 1983 i un document d'assessorament professional relatiu a la Convenció de Viena sobre la Successió d'Estats en Matèria de Béns, Arxius i Deutes Estatals, amb la participació d'un grup d'experts nomenats pel Consell Internacional d'Arxius l'any 1983.⁵⁵

L'informe del Ministeri d'Afers Exteriors eslovè sobre la reunió celebrada a Brussel·les del 20 al 24 de juliol afirmava que la delegació sèrbia considerava que els Arxius de Iugoslàvia eren indivisibles, i que havien de romandre a Sèrbia; no obstant això, Sèrbia estava disposada a permetre l'accés lliure als arxius als estats successors. Croàcia i Eslovènia van demanar materials d'arxiu relatius únicament al seu territori, inclosa la restitució de documents creats després de 1918 i desplaçats del seu territori. La delegació eslovena també va destacar la importància de seguir les recomanacions dels experts del Consell Internacional d'Arxius en relació amb la Convenció de Viena de 1983. Hi havia diferències evidents pel que fa als fonaments professionals que havien de servir de base per a la successió i la divisió d'actius.⁵⁶

El 10 de setembre de 1992, el Govern de la República d'Eslovènia va crear un grup de treball que havia d'elaborar una opinió relativa a la successió. També es van crear cinc subgrups (per a ciutadania, pensions, etc.), inclòs un subgrup per als arxius, que tenia com a cap la senyora Oblak Čarni, i del qual també formaven part membres de les institucions d'arxivística, el Ministeri d'Afers Exteriors, un expert en dret internacional, etc.

El gener de 1993, el grup de treball sobre aspectes relatius a la successió va decidir que la base per a les negociacions seria la Convenció de Viena de 1989. El 10 de març de 1993, Bojer va elaborar a Ginebra l'esborrany de l'Informe del grup de treball sobre aspectes relatius a la successió, en la successió dels estats de l'antiga Iugoslàvia respecte dels arxius estatals, que seria la base per a futures negociacions.⁵⁷ Es basava en la Convenció de Viena de 1983 i en principis i directrius acceptats internacionalment establerts pel Consell Internacional d'Arxius i la UNESCO, i altres organitzacions internacionals (incloses les opinions núm. 8, 9 i 10 de la Comissió d'Arbitratge). L'informe definia el concepte d'*arxius estatals* (la definició és de l'article 20 de la Convenció de Viena); establí que l'estat predecessor ja no existia i que els nous estats eren successors en la mateixa mesura (en referència a l'article 31 de la Convenció de Viena); a més, els arxius centrals i federals es definien com a objecte de successió. Es van establir normes obligatòries (A-J) per a l'establiment de la successió dels arxius: les parts dels arxius estatals necessaris per a l'administració normal del territori passarien als estats successors; els documents rebuts de tercers estats passarien a l'estat successor amb el qual estiguessin relacionats; els estats successors acordarien quin d'ells es quedaria amb l'original i la resta en faria còpies.⁵⁸ Un concepte important va ser el de *patrimoni o custòdia conjunta*, que els experts nomenats pel Consell Internacional d'Arxius l'any 1983 van definir de la manera següent: «En l'acord especial sobre els arxius, per fer referència als fons creats per les administracions les funcions de les quals siguin compartides entre l'estat predecessor i l'estat successor o els estats successors, com a resultat de la successió d'estats, es podrà emprar el terme *patrimoni conjunt*. Els drets i les responsabilitats relacionats amb la custòdia del patrimoni arxivístic conjunt i l'accés a aquest s'han d'especificar en l'acord».⁵⁹ Aquest concepte va ser el que més va agradar als representants que van participar en les negociacions; no obstant això, entre ells diferien pel que fa a la definició, i les negociacions no van progressar mai en aquesta direcció durant aquest període.

Una de les tasques principals del grup de treball especial de la Conferència Internacional de l'Antiga Iugoslàvia era proposar una divisió equitativa d'actius i passius de l'antiga República Federal Socialista de Iugoslàvia, però atès que els

arxius no es podien valorar de la mateixa manera, es va elaborar una valoració sobre la protecció dels arxius que podien estar més amenaçats.⁶⁰ El novembre de 1993, tots cinc estats van assistir a la reunió «Microfilmació de seguretat i conservació dels arxius relatius a la successió de l'antiga Iugoslàvia», celebrada a Viena sota el patrocini de la Comissió de les Comunitats Europees i els Arxius Estatals d'Àustria.⁶¹ L'objectiu era establir un pla d'acció sobre la microfilmació, la protecció i la conservació dels arxius en perill, particularment a Bòsnia i Hercegovina. Les delegacions van exposar les seves prioritats pel que fa a la microfilmació dels arxius en perill. L'encarregat era el Dr. Hans Hofmann, dels Arxius Històrics de la Comissió Europea, i cap del grup de treball d'arxius, el qual va fer tots els preparatius necessaris per dur a terme aquesta tasca.

Segons la Convenció de Viena de 1983, només el material de la Federació podia estar subjecte a successió; no obstant això, l'antiga República de Iugoslàvia (Sèrbia i Montenegro) va considerar que la definició d'*arxius estatals* era controvertida i volia incloure en la successió els arxius republicans, per a la qual cosa no hi havia arguments vàlids.⁶² Pel que fa a l'article 20, la delegació eslovena va al·legar a Brussel·les, el febrer de 1997, que els arxius estatals, en el cas de la República Federal Socialista de Iugoslàvia, es definien en la Llei de materials d'arxiu de 1986.⁶³ Cal esmentar, no obstant això, que l'article 20 de la Convenció de Viena de 1983 defineix el terme *arxius estatals* d'una manera massa vaga, és a dir, no especifica els arxius federals i regionals, ni els de les repúbliques, que poden estar subjectes a manipulacions.⁶⁴

Les negociacions van quedar aturades i només es van reprendre després de la signatura de l'Acord de Dayton l'any 1995.⁶⁵ Durant aquest període, Eslovènia va intentar obtenir informació sobre els arxius federals i va presentar una llista amb una setantena de peticions d'informació requerida pels ministeris eslovens i altres institucions. Les sol·licituds es van enviar als Arxius de Iugoslàvia, però van ser denegades, amb la resposta que s'havien d'adreçar al cap de la delegació de Sèrbia quant als aspectes relatius a la successió o que els materials d'arxiu encara eren en mans dels seus creadors, que tampoc no van respondre.⁶⁶ A causa de la manca de progressos pel que fa als arxius, el Govern de la República d'Eslovènia, conscient de la importància dels arxius, també va considerar l'arbitratge.

L'any 1996, Sir Arthur Watts va ser nomenat negociador especial per als aspectes relatius a la successió, en el marc el Consell d'Aplicació de l'Acord de Pau (establert el desembre de 1995) i durant els mesos de maig i juny d'aquell mateix any, va visitar les antigues repúbliques de la República Federal Socialista de Iugoslàvia. A Eslovènia, també es va reunir amb els representants de la delegació

eslovena per a aspectes relatius a la successió, el Dr. Borut Bohte i Marija Oblak Čarni, i va visitar els Arxius de la República d'Eslovènia. Al llarg de diverses reunions multilaterals i bilaterals entre els anys 1996 i 1998, Sir Watts va elaborar diversos esborranys relatius a la 20a Conferència General de la UNESCO de 1978 i la Convenció de Viena de 1983, i l'informe del 10 de març de 1993, amb nombroses formulacions sobre les bases legals (igualtat de drets i obligacions dels estats successors en el dret internacional, tenint en compte acords i normes habituals del dret consuetudinari internacional) per a la successió dels arxius estatals i la custòdia conjunta. No obstant això, cap dels esborranys va tenir el suport de tots els estats successors.⁶⁷ La República Federal de Iugoslàvia va veure el final de Iugoslàvia l'any 1991, durant les negociacions, no como una dissolució, sinó més aviat con una secessió de repúbliques, la qual cosa significava que la República Federal de Iugoslàvia era l'únic predecessor real i, per tant, successor.⁶⁸ En conseqüència, no hi va haver progressos.

La declaració publicada per l'Agència de Premsa Eslovena mostra la situació en què es van trobar els estats de l'antiga Iugoslàvia el 1998: «Segons el Ministeri d'Afers Exteriors [d'Eslovènia], el ministre Frlec ha anunciat que, tot i les decisions adoptades pel Comitè Executiu del Consell d'Aplicació de l'Acord de Pau al juny, la República Federal de Iugoslàvia no va permetre el lliure accés als arxius comuns, la qual cosa impedeix que aquest procés doni fruits, i posa les parts en una situació de desigualtat. D'acord amb la aquesta observació, Sir Arthur va reiterar que ell recordaria als funcionaris de Belgrad que el dret d'accés als arxius que eren propietat de l'antiga Iugoslàvia s'hauria de respectar i posar en pràctica.»⁶⁹

L'Acord sobre Aspectes Relatius a la Successió de 2001

Bòsnia i Hercegovina, Croàcia, la República Federal de Iugoslàvia, Macedònia i Eslovènia finalment van signar l'Acord sobre Aspectes Relatius a la Successió⁷⁰ a Viena el 29 de juny de 2001.⁷¹ Eslovènia va ratificar l'acord el 22 de juliol de 2002. L'últim estat que el va ratificar va ser Croàcia, i el 3 de juny de 2004, l'acord va entrar en vigor.

Va ser possible arribar a un acord a causa de diversos canvis que van tenir lloc prèviament en l'àmbit polític. La fi del règim de Slobodan Milošević, el fet que la República Federal de Iugoslàvia deixés de banda la tesi que era l'únic successor legal de la República Federal Socialista de Iugoslàvia i l'adhesió a les Nacions Unides com a nou membre el novembre del 2000 van tenir un impacte positiu en la continuació de les negociacions amb resultats satisfactoris.⁷²

L'acord consta d'un pròleg i dotze articles basats en principis generals, disposicions finals i set annexos relatius als aspectes més importants de la successió de l'antiga República Federal Socialista de Iugoslàvia. En el pròleg de l'acord s'estableix que els cinc estats successors comparteixen la igualtat sobirana respecte de l'antiga República Federal Socialista de Iugoslàvia; s'hi menciona la Resolució del Consell de Seguretat 1022(1995), relativa a la conveniència d'una solució consensuada per als aspectes relatius a la successió més importants, i que els estats successors demostrin «la seva disposició per cooperar en la resolució dels aspectes relatius a la successió més importants d'acord amb el dret internacional».⁷³ Entre altres, els articles de l'acord tracten els temes següents: la creació d'un comitè conjunt permanent per fer un seguiment de l'aplicació efectiva de l'acord, i que serveixi com a fòrum en què es puguin debatre les qüestions que sorgeixin durant la seva aplicació, o com s'han de resoldre les diferències (principalment mitjançant debats). Les diferències pel que fa als termes emprats en aquest acord o en acords successius es poden resoldre amb l'ajuda d'un expert independent, amb quatre excepcions (annex D, Arxius, inclòs).⁷⁴

L'annex D, que tracta sobre els arxius, va ser un dels que va costar més de redactar, atesa la insistència de la República Federal de Iugoslàvia sobre la continuació de la República Federal Socialista de Iugoslàvia, i fins i tot després de finalitzades les negociacions l'any 1995, la República Federal de Iugoslàvia va intentar mantenir arxius a Belgrad com a patrimoni conjunt. El text definitiu de l'annex D es va basar en la Convenció de Viena de 1983, en principis arxivístics professionals reconeguts internacionalment, i l'esborrany de l'informe del 10 de març de 1993, elaborat a Ginebra per Jorgen Bojer.⁷⁵

L'annex D es va formular seguint principis de restitució basada en la procedència (annex D, article 2); transferència basada en pertinença funcional (annex D, articles 3 i 4); respecte per la integritat dels fons d'arxius (annex D, article 6b) i patrimoni conjunt (annex D, article 6a).⁷⁶ La transferència té a veure amb el concepte de transferència funcional segons va definir la UNESCO a la 20a Conferència General el 1978, i que afirmava que la finalitat de la transferència dels fons d'arxius és «oferir continuïtat administrativa a totes les parts que hi estan implicades». També estableix que «els fons d'arxius acumulats per les administracions responsables únicament dels aspectes d'una entitat política no sobirana determinada, tant si les administracions operen en el territori d'aquesta entitat política, o hi estan ubicades, com si no [...], formen part del patrimoni del successor a l'entitat política en qüestió».⁷⁷

L'objecte de successió són els arxius de la República Federal Socialista de Iugoslàvia elaborats o rebuts per la República Federal Socialista de Iugoslàvia

(o per qualsevol estructura constitucional anterior de l'Estat iugoslau des de l'1 de desembre de 1918) en l'exercici de les seves funcions i que, el 30 de juny de 1991, pertanyien als arxius federals de la República Federal Socialista de Iugoslàvia. Els arxius de les repúbliques n'estaven exempts (annex D, article 8). No obstant això, l'annex D no feia referència als arxius privats, sinó que més aviat establia que tots els arxius que haguessin estat sostrets als seus propietaris després de l'1 de desembre de 1918, s'havien de retornar d'acord amb els principis internacionals de procedència, sense cap compensació (annex D, article 9).⁷⁸

Després d'adoptar aquest acord, es van celebrar diverses reunions entre representants dels arxius amb la intenció d'establir un pla definitiu per aplicar l'acord (l'article 12 de l'annex D establia que la primera reunió hauria de tenir lloc en un termini de 3 mesos des de la data en què l'acord entrés en vigor). El termini màxim per determinar una distribució equitativa dels arxius (excepte els especificats en els articles 3 i 4 de l'annex D) o la seva retenció com a patrimoni comú era de 6 mesos des de l'entrada en vigor de l'acord (annex D, article 6a) —el termini va finalitzar el 2 de desembre de 2004, però en aquest punt encara no s'havia aconseguit res.⁷⁹

Eslovènia va augmentar les negociacions individuals i a això van seguir acords bilaterals sobre cooperació, signats amb els Arxius de Sèrbia i Montenegro (es van anomenar Arxius de Iugoslàvia durant un temps) i els Arxius de Sèrbia el desembre del 2004, respectivament. L'any 2005 es va signar un altre acord amb els Arxius Militars. Aquest establia que els experts eslovens encarregats de la catalogació dels fons d'arxius per a la successió tinguessin un accés sense traves als materials i que disposessin de bones condicions de treball, i que s'hi garantís l'accés a les persones jurídiques i físiques per fer servir els documents amb finalitats administratives, comercials i personals, sempre que demostrassin l'existència d'un interès jurídic. Els investigadors han de complir la legislació sobre arxivística sèrbia relativa a l'accés als documents d'arxiu (data d'adhesió de 30 o 50 anys).⁸⁰

Després d'un llarg període de comunicacions entre els Arxius de la República d'Eslovènia, els Arxius de Iugoslàvia, els Arxius Diplomàtics i els Arxius Militars de Belgrad, l'any 2003 va començar la primera catalogació de fons d'arxius, realitzada pels arxius eslovens. L'acord va entrar en vigor el juny del 2004, amb un termini màxim de 24 mesos per elaborar una llista de fons d'arxius d'acord amb els articles 2, 3 i 4 de l'annex D. Els Arxius de la República d'Eslovènia van demanar als creadors dels materials d'arxiu que enviessin la llista dels fons d'arxius que s'havien de restituir a Eslovènia o que necessitaven per al procés de gestió.⁸¹ El maig del 2006, els estats successors es van intercanviar aquestes

l·listes, inclòs Sèrbia. Altres estats successors van insistir que aquestes l·listes romanguessin obertes, en el sentit que es podien ampliar, ja que molts creador encara no havien transferit els seus documents als arxius. Les peticions addicionals es processarien segons els criteris especificats.⁸²

L'any 2009, els arxivers dels Arxius de la República d'Eslovènia van començar a catalogar instruments de descripció que contenien documents interessants per a Eslovènia. Per determinar el contingut d'alguns dels documents, es van investigar alguns fons. Es van fer còpies i fotografies dels instruments de descripció i també d'alguns dels documents (la majoria com a mostra). L'any 2014 els Arxius de la República d'Eslovènia tenen previst publicar els resultats dels seus deu anys de treball, relatius principalment a documents antics de diversos ministeris federals (l'objectiu és incloure ministeris complets), la qual cosa serà de gran ajuda per als investigadors. Els arxivers eslovens també han dut a terme diverses catalogacions en nom dels ministeris eslovens (per exemple, reparacions per la Segona Guerra Mundial).

El maig del 2012 va tenir lloc a Bihać (Bòsnia i Hercegovina) una conferència internacional d'arxivers de Bòsnia i Hercegovina, Croàcia i Eslovènia. En aquesta trobada es va debatre el progrés de l'acord, i els assistents van mostrar la seva preocupació per la lentitud que havia assolit.⁸³ Pel que fa als articles 3 i 4 de l'annex D, fins al moment no s'ha aplicat cap d'aquestes disposicions.

En l'acord establert el 2001, es van tenir en compte tots els principis de la UNESCO i el Consell Internacional d'Arxius sobre les reclamacions d'arxius: pertinença funcional, patrimoni comú, respecte per la integritat dels fons d'arxius i restitució basada en la procedència. Tenint en consideració tot això, les negociacions individuals relatives a l'aplicació de l'acord, les activitats diplomàtiques i els acords bilaterals, especialment en vista que l'acord no estableix sancions, són solucions possibles per a la seva conclusió entre els estats successors.⁸⁴

Sens dubte, la bona voluntat de les parts implicades i el seu respecte pel dret i els principis internacionals pel que fa als arxius, en vista de la seva legislació interna, és el factor decisiu. Les parts poden arribar a una solució satisfactòria, però cal que els experts, en aquest cas arxivers, ofereixin una bona base, l'adhesió als principis establerts pel Consell Internacional d'Arxius i la UNESCO, l'exclusió del caràcter polític i la consciència que els arxius són patrimoni general, cultural, polític i econòmic i que, per tant, estan per sobre de la política.

Conclusió

Eslovènia va entrar en el camí de la independència el 1991 ben preparada. En aquell moment, ja havia creat de manera independent la seva pròpia legislació sobre arxivística i la seva xarxa d'arxius. La legislació relativa als arxius, no obstant això, es va haver d'adaptar a la nova situació política i social, i l'objectiu de l'arxivística d'Eslovènia era aplicar les normes arxivístiques internacionals que prescriu el Consell Internacional d'Arxius.

Ara bé, amb el canvi de l'ordre social, Eslovènia no va poder evitar la controvèrsia per complet, que encara roman en la legislació sobre arxivística posterior a 1991. Això es pot apreciar en la supressió de totes les restriccions d'accés sobre l'ús dels arxius transferits per les autoritats i les organitzacions de l'antiga República Federal Socialista de Iugoslàvia i de les organitzacions sociopolítiques fins al 1992 (excepte els materials que incloïen informació personal delicada).

La República Federal Socialista de Iugoslàvia va iniciar la resolució 4.202 a la UNESCO el 1974, que donava suport al retorn dels arxius als països amb els quals estaven relacionats, conscient de la gran importància que tenien per a la seva història. Iugoslàvia va tenir un paper actiu en els debats i en la creació d'expertesa relativa al retorn dels arxius en organitzacions internacionals. Poc menys de vint anys més tard, Iugoslàvia mateix va haver d'enfrontar-se a la dissolució i a un difícil procés per resoldre aspectes relatius a la successió. Les negociacions sobre la successió van durar deu anys, i l'aplicació dels acords actualment està en curs.

En l'Acord sobre Aspectes Relatius a la Successió signat el 2001, els estats successors van acordar que «cada estat successor reconeix el principi que en tot moment ha de prendre les mesures necessàries per evitar pèrdues, danys o la destrucció dels arxius estatals, els béns i els actius estatals de la República Federal Socialista de Iugoslàvia quan, segons les disposicions d'aquest acord, un o més dels altres estats successors hi tinguin un interès».85 La prevenció de pèrdues, danys o la destrucció dels arxius és una obligació transnacional: una obligació a la qual tots els estats que es considerin estats legals, progressius i moderns, s'han d'adherir.

Avui dia, prop de 200 arxivers treballen en els arxius eslovens i són els encarregats de salvaguardar uns 60.000 metres lineals de materials d'arxiu. Els arxius eslovens (diversos dels quals són membres del Consell Internacional d'Arxius) estan ben establerts a la zona d'Europa i de l'Europa Central, i participen en

nombrosos projectes internacionals, ben conscients de la importància de la cooperació i la comunicació internacional com a base per a l'avenç de l'arxivística.

Fonts d'arxius

Arxius de l'Assemblea Nacional de la República d'Eslovènia, 612 – 02/92 – 1, Državni zbor republike Slovenije, I. mapa, 1992–2007.

Bibliografia

- › BOHTE, Borut. «Sporazum o nasledstvu po SFRJ». *Pravnik* 56, 2001. Núm. 9-10, p. 561-585.
- › FERENC, Tone. «Dr. Fran Zwitter – direktor Znanstvenega inštituta pri predsedstvu SNOS». *Prispevki za novejšo zgodovino* 28, 1988. Núm. 1-2, p. 3-21.
- › International Council on Archives (ICA). «Professional Advice on the Vienna Convention on Succession of States in Respect of State Property, Archives and Debts (Part III, State Archives, Articles 19-39)». A: ICA. *Interdependence of Archives, Proceedings of the 29th, 30th and 31st International Conference of the Round Table on Archives - CITRA 1993-1995*. París: International Council on Archives, 1995, p. 250-255.
- › KLASINC, Peter Pavel. «Na pragu velikih sprememb». *Sodobni Arhivi '90, XII. Posvetovanje o strokovnih in tehničnih vprašanjih v arhivih*. Maribor: Mednarodni institut arhivskih znanosti, 1990, p. 7-13.
- › KLASINC, Peter Pavel. «Spremembe arhivske zakonodaje – 1991». *Sodobni Arhivi '91, XIII. Posvetovanje o strokovnih in tehničnih vprašanjih v arhivih*. Maribor: Mednarodni institut arhivskih znanosti, 1991, p. 7-12.
- › KLASINC, Peter Pavel. «Poti arhivske teorije in prakse v Sloveniji 1991–1992». *Sodobni Arhivi '92, XIV. Posvetovanje o strokovnih in tehničnih vprašanjih v arhivih*. Maribor: Mednarodni institut arhivskih znanosti, 1992, p. 5-16.
- › KRNEL-UMEK, Duša. «Javni arhivi v osnutku zakona o arhivskem gradivu in arhivih». *Sodobni arhivi, XVI. posvetovanje o strokovnih in tehničnih vprašanjih v arhivih*, Maribor: Mednarodni institut arhivskih znanosti, 1994, p. 58-63.
- › MATIĆ, Dragan. «Pogled na uresničevanje sporazuma o vprašanjih nasledstva nekdanje SFRJ – priloge D». *Arhivi* 35, 2012. Núm. 2, p. 397-410.

- › M'BOW, Amadou-Mahtar. «Report (20C/102) of the Director-General on the study regarding problems involved in the transfer of documents from archives in the territory of certain countries to the country of their origin». A: ICA. *Interdependence of Archives, Proceedings of the 29th, 30th and 31st International Conference of the Round Table on Archives - CITRA 1993-1995*. Paris: International Council on Archives, 1995, p. 235-243.
- › OBLAK ČARNI, Marija. «O sukcesiji arhivov nekdanje SFRJ – nadaljevanje pogajanj po Daytonu». *Obvestila* 13, juny de 1997. Núm. 2, p. 20-22.
- › OBLAK ČARNI, Marija. «Rimska konvencija iz leta 1922 in urejanje vprašanja arhivov z Italijo». *Arhivi* 22, 1999. Núm. 1-2, p. 28-34.
- › OBLAK ČARNI, Marija; BOHTE, Borut. «Succession to the Archives of the Former SFR Yugoslavia». A: MRAK, Mojmir, *Succession of States*. The Hague, London: M. Nijhoff: Kluwer Law International, 1999, p. 171-185.
- › OBLAK ČARNI, Marija. «Arhivarji pa lahko pridejo, kadar želijo... Odprto pismo o neizpolnjenem arhivskem sporazumu med Jugoslavijo in Avstrijo (1973)». *Arhivi* 27, 2004. Núm. 1, p. 51-56.
- › OBLAK ČARNI, Marija. «Restitucije arhivov, kulturno umetniških predmetov in bibliotek ter delitev arhivov med Jugoslavijo in Italijo po drugi svetovni vojni». *Arhivi* 31, 2008. Núm. 2, p. 279-294.
- › *Obvestila* 10, desembre de 1994. Núm. 4. Ljubljana: Arhiv Republike Slovenije, 1990-2009.
- › *Obvestila* 12, juny de 1996. Núm. 2. Ljubljana: Arhiv Republike Slovenije, 1990-2009.
- › *Obvestila* 13, juny de 1997. Núm. 2. Ljubljana: Arhiv Republike Slovenije, 1990-2009.
- › *Obvestila* 13, setembre de 1997. Núm. 3. Ljubljana: Arhiv Republike Slovenije, 1990-2009.
- › PELLET, Alain. «The Opinions of the Badinter Arbitration Committee, A Second Breath for the Self-Determination of Peoples». *European Journal of International Law (EJIL)* 3, 1992. Núm. 1, p. 178-185.
- › TÜRK, Danilo. «Recognition of States: A Comment». *European Journal of International Law (EJIL)* 4, 1993. Núm. 1, p. 66-91.
- › UNESCO. «Records of the General Conference, Eighteenth Session, Paris, 17 October to 23 November 1974 (4.212)». A: ICA, *Interdependence of Archives, Proceedings of the 29th, 30th and 31st International Conference of the Round Table on Archives - CITRA 1993-1995*. Paris: International Council on Archives, 1995, p. 234.
- › ZAJC CIZELJ, Ivanka. «Izredne razmere in arhivsko gradivo». *Arhivi* 30, 2007. Núm. 2, p. 99-103.

- › Zgodovinski arhiv Ljubljana (ZAL). *111 years of Historical Archive Ljubljana: 1898-2009*. Ljubljana: Zgodovinski arhiv Ljubljana, 2009.
- › ŽONTAR, Jože. *Arhivska veda v 20. stoletju*. Ljubljana: Arhiv Republike Slovenije, 2003.
- › ŽONTAR, Jože. «Pravno urejanje varstva arhivskega gradiva za slovensko ozemlje do zadnje spremembe zakona». A: ŽUMER, Vladimir. *Arhivski prepisi v Republiki Sloveniji*. Ljubljana: Arhiv Republike Slovenije, 2007, p. 5-28.
- › ŽUMER, Vladimir. «Enotni status in organizacija državnih arhivov Republike Slovenije». *Arhivi in arhivsko gradivo v času tranzicijskih sprememb, InfoArh, 21. Zborovanje ADS*, Ljubljana, 2003, p. 19-32.

Fonts d'Internet

- › Arhivsko društvo Slovenije (ADS). *Mednarodna arhivska konferenca v Bihaću*.
<http://www.arhivsko-drustvo.si/clanki-in-objave/-/asset_publisher/t5JS/content/mednarodna-arhivska-konferenca-v-bihacu?redirect=http%3A%2F%2Fwww.arhivsko-drustvo.si%2Fclanki-in-objave%3Fp_p_id%3D101_INSTANCE_t5JS%26p_p_lifecycle%3D0%26p_p_state%3Dnormal%26p_p_mode%3Dview%26p_p_col_id%3Dcolumn-2%26p_p_col_count%3D1> [Consulta: 16, març, 2013].
- › Australian Treaty Series 1948. Núm. 2, Department of External Affairs, Canberra. <<http://www.austlii.edu.au/au/other/dfat/treaties/1948/2.html>>. [Consulta: 17, març, 2013].
- › ČOKERT, Andrej. *Pokrajine v Sloveniji*.
<http://www.sodobna-pedagogika.net/index.php?option=com_content&task=view&id=986&Itemid=24> [Consulta: 17, març, 2013].
- › Državni svet Republike Slovenije, Društvo Občanski Forum and Društvo za mednarodne odnose. *Mirovne pogodbe s sosednjimi državami in njihovo uresničevanje*
- *na papirju in v stvarnosti, v novih pogojih*. <<http://www.ds-rs.si/dejavnost/posveti/besedila/MirovnePogodbe.htm>> [Consulta: 17, març, 2013].
- › International Conference on Former Yugoslavia (ICFY). *Coreu from Lord Owen's Office, 24th January 1994. Report of the Co-Chairmen of the International Conference on the Former Yugoslavia: Activities of Working Groups and Other Bodies*. <<http://sca.lib.liv.ac.uk/collections/owen/boda/co94a24.pdf>> [Consulta: 15, febrer, 2013].

- › *Obvestila 9*, desembre de 2004. Ljubljana: Arhiv Republike Slovenije, 2010. <<http://www.arhiv.gov.si/fileadmin/arhiv.gov.si/pageuploads/obvestila/obvest9.pdf>> [Consulta: 14, febrer, 2013].
- › Slovenska tiskovna agencija (STA). «Frlec and Watts Discuss Succession Issues». 30 de setembre de 1998 <<http://www.sta.si/vest.php?s=a&id=364579>> [Consulta: 10, febrer, 2013].
- › Zveza veteranov vojne za Slovenijo (ZVVS). *Slovo brez solz v Kopru oktobra 1991*. <<http://www.zvvs.si/?stran=1991&id=14>> [Consulta: 11, març, 2013].

Lleis i reglaments

- › Acord sobre aspectes relatius a la successió, 29 de juny de 2001. *Ur.l. RS-MP*, 8 d'agost de 2002. Núm. 20/2002.
- › Odlok Predsedstva SNOS-a o zaščiti knjižnic, arhivov in kulturnih spomenikov. *Slovenski poročevalec 6*, 27 de gener de 1945. Núm. 3.
- › Zakon o arhivskem gradivu in arhivih (ZAGA). *Ur.l. RS*, 27 de març de 1997. Núm. 20/1997.
- › Zakon o naravni in kulturni dediščini. *Ur.l. SRS*, 26 de desembre de 1980. Núm. 1/1981.

Notes

- 1 Article redactat amb la col·laboració del Dr. Peter Pavel Klasinc, director de l'Institut Internacional d'Arxivística de Trieste – Maribor.
- 2 Klasinc, *Na pragu*, p. 7-13.
- 3 En endavant, Iugoslàvia.
- 4 Žontar, *Arhivska veda*, p. 47.
- 5 Slovenski poročevalec, 1945.
- 6 Ferenc, *Zwitter*, p. 9.
- 7 Žontar, *Arhivska veda*, p. 47.
- 8 Žontar, *Arhivska veda*, p. 47.
- 9 Oblak Čarni, Bohte, *Succession*, p. 182.
- 10 Žontar, *Arhivska veda*, p. 48.
- 11 Zakon o naravni in kulturni dediščini, *Ur.l. SRS*. Núm. 1/1981.
- 12 Autogovern socialista de Iugoslàvia, en què membres de comunitats de treballadors o altres participaven directament o indirectament en la gestió d'afers comuns.
- 13 ZAL, *111 years*, p. 21.

- 14 Žumer, *Enotni status*, p. 21.
- 15 ZAL, *111 years*, p. 21.
- 16 Decret sobre la fundació de la Institució Pública de l'Arxiu Històric de Ljubljana, Butlletí Oficial de la República d'Eslovènia, núm. 17/98. Decisió sobre l'establiment de la institució pública Zgodovinski arhiv Ljubljana (Arxius Històrics de Ljubljana) Ur.l. RS, núm. 67/2003. Decisió per la qual es modifica la Decisió sobre l'establiment de la institució pública Zgodovinski arhiv Ljubljana (Arxius Històrics de Ljubljana), Ur.l. RS, núm. 4/2009.
- 17 Arxius de l'Assemblea Nacional de la República d'Eslovènia, 612-02/92-1, Državni zbor republike Slovenije, I. mapa, 1992 – 2007, Predlog Zakona o arhivskem gradivu in arhivih, 21.7.1994, p. 4.
- 18 Avui, Institut Internacional d'Arxivística de Trieste – Maribor.
- 19 Klasinc, *Spremembe arhivske zakonodaje*, p. 7.
- 20 Žontar, *Pravno urejanje*, p. 12-18.
- 21 Zakon o naravni in kulturni dediščini, Ur.l. SRS, No. 1/1981.
- 22 Arxius de l'Assemblea Nacional de la República d'Eslovènia, 612-02/92-1, Državni zbor republike Slovenije, I. mapa, 1992–2007, Predlog Zakona o arhivskem gradivu in arhivih, 21.7.1994, p. 2.
- 23 Arxius de l'Assemblea Nacional de la República d'Eslovènia, 612-02/92-1, Državni zbor republike Slovenije, I. mapa, 1992–2007, Predlog Zakona o arhivskem gradivu in arhivih, 21.7.1994, p. 3
- 24 ZAGA, Ur.l. RS, No. 20/1997.
- 25 Žumer, *Enotni status*, p. 20.
- 26 *Obvestila*, desembre de 1994, p. 8.
- 27 Arxius de l'Assemblea Nacional de la República d'Eslovènia, 612-02/92-1, Državni zbor republike Slovenije, I. mapa, 1992–2007, Amandmaja k predlogu Zakona o arhivskem gradivu in arhivih (ZAGA), EPA 761, druga obravna, 13 de març de 1996.
- 28 Žontar, *Pravno urejanje*, p. 22-27.
- 29 Zajc Cizelj, *Izredne razmere*, p. 102.
- 30 Zakon o naravni in kulturni dediščini, Ur.l. SRS, No. 1/1981.
- 31 Arxius de l'Assemblea Nacional de la República d'Eslovènia, 612-02/92-1, Državni zbor republike Slovenije, I. mapa, 1992–2007, Amandmaja k predlogu Zakona o arhivskem gradivu in arhivih (ZAGA), EPA 761, tretja obravna, 16 de setembre de 1996.
- 32 *Obvestila*, setembre de 1997, p. 19.
- 33 Žumer, *Enotni status*, p. 22.
- 34 Krnel-Umek, *Javni arhivi*, p. 58.
- 35 Čokert, *Pokrajine v Sloveniji*.
- 36 ZVVS, *Slovo brez solz*.
- 37 Klasinc, *Poti arhivske teorije*, p. 6.
- 38 Zajc Cizelj, *Izredne razmere*, p. 102.
- 39 Klasinc, *Poti arhivske teorije*, p. 7.
- 40 Els arxius relatius als aspectes sobre la successió dels estats successors de la República Federal Socialista de Iugoslàvia encara són inaccessibles. Aquest apartat de l'article, doncs,

es basa en documents d'accés públic i bibliografia. L'autora vol agrair a Marija Oblak Čarni, ex directora dels Arxius de la República d'Eslovènia i membre de la delegació eslovena per als aspectes relatius a la successió relatius als arxius, el seu assessorament per a l'elaboració d'aquest apartat.

- 41 Oblak Čarni, *Rimska konvencija*, p. 28.
- 42 Oblak Čarni, *Arhivarji*, p. 51.
- 43 Oblak Čarni, *Arhivarji*, p. 53, 55.
- 44 Assemblée Nacional de la República d'Eslovènia, contractes internacionals, <<http://www.ds-rs.si/dejavnost/posveti/besedila/MirovnePogodbe.htm>> [Consulta: 17, març, 2013]. Australian Treaty Series 1948. Núm. 2, Department of External Affairs, Canberra, <<http://www.austlii.edu.au/au/other/dfat/treaties/1948/2.html>> [Consulta: 17, març, 2013].
- 45 Oblak Čarni, *Restitucije arhivov*, p. 280.
- 46 Oblak Čarni, *Restitucije arhivov*, p. 279-294.
- 47 La Resolució 4.212 és la següent:
La Conferència General,
Tenint en compte que un gran nombre d'estats membres de la UNESCO, en el passat, durant més o menys temps, han estat sota domini, administració o ocupació estrangera,
Tenint en compte que els arxius constituïts dins el territori d'aquests estats, com a resultat d'això, han estat traslladats d'aquest territori,
Conscient del fet que els arxius en qüestió són de gran importància per a la història general, cultural, política i econòmica dels països que han estat sota ocupació, administració o domini estranger,
Recordant la recomanació 13 de la Conferència Intergovernamental sobre Planificació de les Infraestructures Nacionals de Documentació, Biblioteques i Arxius, celebrada el setembre de 1974, i amb el desig d'ampliar-ne l'abast,
  1. Convida els estats membres de la UNESCO a acollir favorablement la possibilitat de transferir documents procedents dels arxius constituïts als territoris dels països o relatius a la seva història, en el marc d'acords bilaterals;
  2. Recomana que, després de consultar-ho amb les organitzacions no governamentals corresponents, el director general consideri la possibilitat d'un estudi detallat d'aquestes transferències i que n'informi la dinovena sessió de la Conferència General.*UNESCO, 4.212, 1974, p. 234.*
- 48 La Comunitat Europea i els seus estats membres van crear, el 27 d'agost de 1991, la Conferència de Pau sobre Iugoslàvia (presidida per Lord Peter Carrington) i al mateix temps una Comissió d'Arbitratge de la Conferència de Iugoslàvia (coneguda com la Comissió d'Arbitratge Badinter; estava presidida per Robert Badinter, president del Consell Constitucional Francès, i el seu objectiu era oferir assessorament legal a la Conferència de Iugoslàvia).
- 49 Arxius de l'Assemblea Nacional de la República d'Eslovènia, 000-01/90-5, Skupščina Republike Slovenije in Državni zbor Republike Slovenije, arxiu III, Futures relacions a Iugoslàvia 1991-1995, codi de referència 000-01/90-5/52.
- 50 Conferència Internacional de l'Antiga Iugoslàvia, agost de 1992 – desembre de 1995, formada per diversos grups de treball: sobre Bòsnia i Hercegovina, aspectes humanitaris, comunitats i minories ètniques i nacionals, aspectes econòmics, aspectes relatius a la successió, foment de la confiança i la seguretat, i mesures de verificació.

- 51 *Enfocament clàssic i enfocament històric* van ser els termes emprats pels copresidents del grup de treball en el marc de la Conferència Internacional de l'Antiga Iugoslàvia.
- 52 En l'Opinió núm. 1, formada per la Comissió d'Arbitratge de la Conferència sobre Iugoslàvia (la Comissió d'Arbitratge Badinter) el 29 de novembre de 1991, s'estableix que: «La composició i les tasques dels òrgans essencials de la Federació [...] ja no compleixen els criteris de participació i representants inherents a un estat federal.» En conseqüència, consideraven que «la República Federal Socialista de Iugoslàvia és en procés de dissolució».
- Pellet, *The Opinions*, p. 183.
- En l'Opinió núm. 8, formada a París el 4 de juliol de 1992, s'estableix que: «La Comissió d'Arbitratge considera [...]:
- Que el procés de dissolució de la República Federal Socialista de Iugoslàvia a què es fa referència en l'Opinió núm. 1, de 29 novembre de 1991, ara s'ha completat i que la República Federal Socialista de Iugoslàvia ja no existeix».
- En l'opinió núm. 9 s'estableix que: «els estats successors de la República Federal Socialista de Iugoslàvia han de resoldre totes les qüestions relatives a la successió per acord: en les negociacions que en resultin, els estats successors han d'intentar arribar a una solució equitativa basant-se en els principis inclosos en les convencions de Viena de 1975 i 1983 i, quan escaigui, en el dret internacional [...]».
- En l'opinió núm. 10 s'estableix que «la República Federal de Iugoslàvia (Sèrbia i Montenegro) és un nou estat que no es pot considerar l'únic successor de la República Federal Socialista de Iugoslàvia».
- Türk, *Recognition of States*, p. 88-90.
- 53 Message from the Co-Chairmen to the President of the EU Council of Foreign Ministers, Ginebra, 24 d'agost de 1994. <<http://sca.lib.liv.ac.uk/collections/owen/boda/ansucc.pdf>> [Consulta: 21, febrer, 2012].
- 54 «Que l'elaboració dels arxius tècnics per fer servir en aquestes negociacions s'encarregui a arxivers professionals» també va ser una recomanació adoptada en la XVII Conferència Internacional de la Taula Rodona sobre Arxius a Cagliari, 1977. ICA, *CITRA 1993-1995*, p. 245.
- 55 ICA, *Professional Advice 1983*, A: ICA, *CITRA*, p. 250-255.
- 56 Arxius de l'Assemblea Nacional de la República d'Eslovènia, 000-01/90-5, Skupščina Republike Slovenije in Državni zbor Republike Slovenije, arxiu III, Futures relacions a Iugoslàvia 1991-1995, codi de referència 000-01/90-5/77.
- 57 Oblak Čarni, Bohte, *Succession*, p. 179.
- 58 Oblak Čarni, Bohte, *Succession*, p. 179.
- 59 ICA, *Professional Advice 1983*, p. 255.
- 60 Oblak Čarni, Bohte, *Succession*, p. 178.
- 61 Report of the Co-Chairmen of the International Conference on the Former Yugoslavia: Activities of Working Groups and Other Bodies, 24.1.1994. <<http://sca.lib.liv.ac.uk/collections/owen/boda/co94a24.pdf>> [Consulta: 15, febrer, 2013].
- 62 Oblak Čarni, Bohte, *Succession*, p. 181.
- 63 Oblak Čarni, *O sukcesiji arhivov*, p. 21.
- 64 «La definició del terme *arxius estatals* segons l'article 20 no exclou interpretacions divergents». ICA, *Professional Advice 1983*, p. 255.
- 65 Oblak Čarni, Bohte, *Succession*, p. 181-183.

- 66 *Obvestila*, juny de 1996, p. 7.
- 67 Oblak Čarni, Bohte, *Succession*, p. 183-184.
- 68 *Obvestila*, juny de 1997, p. 20.
- 69 STA, *Frlec and Watts*, 30 de setembre de 1998.
- 70 En endavant, l'acord.
- 71 Acord sobre Aspectes Relatius a la Successió, annex D, Arxius:

Article 1

- a)** *Als efectes d'aquest annex, arxius estatals de la República Federal Socialista de Iugoslàvia significa tots els documents, amb qualsevol data i de qualsevol tipus, i independentment de la seva localització, que van ser produïts o rebuts per la República Federal Socialista de Iugoslàvia (o per qualsevol estructura constitucional de l'Estat iugoslau des del desembre de 1918) en l'exercici de les seves funcions i que, el 30 de juny de 1991, pertanyien a la República Federal Socialista de Iugoslàvia d'acord amb la seva legislació interna i que, en relació amb la llei federal sobre la regulació dels arxius federals, van ser conservats per aquesta directament o sota el seu control com a arxius, independentment de la seva finalitat.*
- b)** *Als efectes d'aquest annex, arxius republicans o altres arxius fa referència als arxius de qualsevol dels estats en les seves antigues capacitats com a repúbliques constituents de la República Federal Socialista de Iugoslàvia, o de les seves unitats territorials o administratives, i significa tots els documents, amb qualsevol data i de qualsevol tipus, i independentment de la seva localització, que van ser produïts o rebuts per qualsevol d'aquestes repúbliques o unitats territorials o administratives en l'exercici de les seves funcions, i que, el 30 de juny de 1991, els pertanyien d'acord amb la legislació aplicable i que, en relació amb la llei sobre la regulació d'arxius de cadascuna de les repúbliques, van ser conservats per aquestes directament o sota el seu control com a arxius, independentment de la seva finalitat.*
- c)** *El terme documents dels subapartats anteriors inclou pel·lícules, cintes d'àudio i de vídeo i altres enregistraments, així com qualsevol tipus de documents informatitzats, i inclou els documents que constitueixen béns culturals.*

Article 2

Si els arxius republicans o altres arxius van ser traslladats de la república a la qual pertanyien, o si els arxius estatals de la República Federal Socialista de Iugoslàvia van ser traslladats de la seva ubicació corresponent, d'acord amb les disposicions d'aquest annex segons els principis internacionals de procedència, l'estat que actualment els tingui sota el seu control, els ha de retornar, respectivament i al més aviat possible, a la república a què pertanyien o a la seva ubicació corresponent.

Article 3

La part dels arxius estatals de la República Federal Socialista de Iugoslàvia (documents administratius, documents actius i documents d'arxiu) necessaris per a l'administració normal del territori d'un o més d'un dels estats, d'acord amb el principi de pertinença funcional, s'ha de traspasar a aquests estats, independentment del lloc en què aquests arxius es trobin actualment.

Article 4

- a)** *La part dels arxius estatals de la República Federal Socialista de Iugoslàvia que constitueixi un fons que:*
- (i)** *estigui relacionat directament amb el territori d'un o més d'un dels estats, o*

- (ii) fos produït o rebut al territori d'un o més d'un dels estats, o*
  - (iii) estigui format per tractats dels quals la República Federal Socialista de Iugoslàvia era el depositari i que estigui relacionat únicament amb aspectes relatius al territori d'un o més d'un dels estats, o a institucions que tinguin la seva seu al territori d'un o més d'un dels estats, o a institucions que tinguin la seva seu al territori d'un o més d'un dels estats s'ha de traspasar a aquests estats, independentment del lloc en què aquests arxius es trobin actualment.*
- b) *Pendent del repartiment dels arxius estatals de la República Federal Socialista de Iugoslàvia segons aquest article,***
- (i) El document original del Tractat sobre els problemes de l'economia de l'aigua entre la República Federal Socialista de Iugoslàvia i Grècia signat l'any 1959 (Butlletí Oficial de la República Federal Socialista de Iugoslàvia núm. 20, de 4 de juny de 1960), i del Tractat sobre la conservació i la renovació dels senyals fronterers de la frontera entre Iugoslàvia i Grècia per a la protecció, la prevenció i la solució d'incidents fronterers (Butlletí Oficial de la República Federal Socialista de Iugoslàvia núm. 20, de 26 de febrer de 1959) s'han de transferir immediatament a la República de Macedònia.*
  - (ii) El text original o les còpies certificades del Tractat d'Osimo i l'Acord d'Osimo de 1975, i qualsevol acord, arxiu o treballs preparatoris que hi estiguin relacionats, relatius a la seva negociació o aplicació, s'han de posar immediatament a disposició de Croàcia i Eslovènia per permetre'ls, en plena possessió del material corresponent, negociar amb Itàlia sobre les conseqüències d'aquests tractats per als seus respectius estats.*

Article 5

Si, segons el que estableixen els articles 3 o 4, cal traspasar arxius a més d'un estat, aquests estats han d'acordar quin d'ells es quedarà amb l'original i han de permetre a la resta fer-ne còpies.

Article 6

- a) Pel que fa als arxius estatals de la República Federal Socialista de Iugoslàvia que no s'inclouen en els articles 3 i 4, els estats, mitjançant un acord que han d'assolir en un termini de 6 mesos des de l'entrada en vigor d'aquest acord, han de determinar-ne una distribució equitativa entre ells o la conservació com a patrimoni comú dels estats, que han de tenir-hi accés lliure i sense traves. Si no s'assoleix cap acord, els arxius passaran a ser patrimoni comú. En qualsevol cas, cada estat podrà fer còpies dels arxius en qüestió basant-se en un repartiment dels costos equitatiu.*
- b) L'acord a què es fa referència al paràgraf a) ha de tenir en compte totes les circumstàncies rellevants, que inclouen l'observança en la mesura del possible del principi de respecte per la integritat de fons d'arxius estatals de la República Federal Socialista de Iugoslàvia per facilitar-hi un accés total i la recerca. El respecte per la integritat dels fons d'arxius és sens perjudici del fet que qualsevol fons d'arxius concret s'ha de conservar. Els ministeris o els departaments responsables dels arxius en cadascun dels estats, en el termini de 24 mesos des de la data en què aquest acord entri en vigor, han d'identificar, i fer circular entre ells, llistes dels fons d'arxius als quals s'ha d'aplicar aquest principi, i han d'intentar assolir un acord per crear una llista única d'aquests en un període de 3 mesos. També han d'identificar, i fer circular entre ells, en el termini de 24 mesos des de la data en què aquest acord entri en vigor, les llistes dels arxius a què s'apliquen els articles 3 i 4.*

Article 7

Pendent de l'aplicació d'aquest acord, hi ha d'haver un accés lliure immediat i sense traves per part dels representants dels estats interessats als arxius estatals de la República Federal

Socialista de Iugoslàvia que tinguin una data igual o anterior al 30 de juny de 1991. Aquest accés també s'aplica als arxius republicans o altres arxius (excepte els arxius actius) ara en possessió dels estats en qüestió.

Article 8

Els arxius republicans o altres arxius són propietat de l'estat corresponent i no estan subjectes a les disposicions d'aquest annex, excepte els articles 1, 2 i 7.

Article 9

Els arxius privats no estan subjectes a la resta de disposicions d'aquest article. Els arxius que van ser sostrets als seus propietaris després de l'1 de desembre de 1918 s'han de retornar al lloc on es van crear o als seus propietaris, segons els principis internacionals de procedència, sense cap compensació ni altres condicions.

Article 10

En el cas dels tractats bilaterals de la República Federal Socialista de Iugoslàvia relatius a la restitució d'arxius en vigor el 30 de juny de 1991, i que encara no s'hagin formalitzat, els estats interessats en aquests arxius han d'estar preparats per assumir els drets i les obligacions que antigament tenia la República Federal Socialista de Iugoslàvia en relació amb l'aplicació d'aquests tractats.

Article 11

- a) *El posseïdor actual de l'original de qualsevol arxiu que s'hagi de transferir en relació amb aquest annex en pot fer còpies.*
- b) *El cost de la realització de les còpies en relació amb els articles 5 i 11 a) anteriors ha d'estar subjecte a un altre acord entre els estats afectats.*
- c) *El cost del transport dels arxius que s'hagin de traspasar en relació amb aquest annex els ha de satisfer el receptor.*
- d) *El posseïdor actual dels arxius que s'hagin de transportar o copiar en relació amb aquest annex ha d'ajudar a reduir tant com sigui possible els costos que hi estiguin relacionats.*
- e) *Qualsevol estat que posi a disposició arxius per copiar-los ha de proporcionar el millor document disponible per a la còpia, i oferir un accés lliure i equitatiu a tots els estats que en vulguin fer còpies.*
- g) *L'Estat en possessió de documents originals que formin part dels arxius estatals de la República Federal Socialista de Iugoslàvia ha de permetre-hi l'accés per obtenir còpies certificades que s'hagin de fer servir com a prova a petició de l'usuari interessat, en cas que la còpia disponible en un altre estat no es pogués fer servir per a les seves necessitats legítimes.*

Article 12

En el termini de 3 mesos des de la data en què entri en vigor aquest acord, els representants dels ministeris o els departaments responsables dels arxius a cadascun dels estats s'han de reunir per donar efecte a aquest annex, i actuar de manera tan immediata com sigui possible. Els preparatius de la reunió, i de la supervisió general inicial de l'aplicació d'aquest annex, els ha de dur a terme el Comitè Conjunt Permanent establert segons l'article 4 d'aquest acord.

Acord 2001, Ur.I. RS-MP. Núm. 20/2002.

72 Bohte, *Sporazum*, p. 562.

73 Acord 2001, Ur.I. RS-MP. Núm. 20/2002.

74 Acord 2001, Ur.I. RS-MP. Núm. 20/2002.

- 75 Bohte, *Sporazum*, p. 561-585.
- 76 Matić, *Pogled*, p. 398. Acord 2001, Ur.l. RS-MP. Núm. 20/2002, article 6b.
- 77 M'Bow, *Report (20C/102)*, p. 240.
- 78 Acord 2001, Ur.l. RS-MP. Núm. 20/2002.
- 79 Obvestila. Núm. 9, 2004, p. 20.
- 80 Matić, *Pogled*, p. 402.
- 81 Matić, *Pogled*, p. 402.
- 82 Matić, *Pogled*, p. 403.
- 83 ADS, *Bihać*, 16 de març de 2013.
- 84 Matić, *Pogled*, p. 408.
- 85 Acord 2001, Ur.l. RS-MP. Núm. 20/2002.

RESUMEN

La autora presenta el desarrollo de los archivos eslovenos y la legislación archivística antes y después de la independencia de Eslovenia en 1991. Asimismo, explica cómo los archivos eslovenos hicieron frente a las nuevas circunstancias políticas y sociales, a cuestiones de sucesión así como a la implantación de normas internacionales en materia de archivos, y qué rumbo tomó la profesión de archivero en Eslovenia.

A partir de los datos del desarrollo histórico de los archivos eslovenos y yugoslavos podemos explicar los problemas de sucesión que surgieron tras la disolución de Yugoslavia. El objetivo de la ponencia es también mostrar el grado de desarrollo que alcanzaron los archivos eslovenos en 1991, presentar los cambios que dictaron el nuevo Estado y el nuevo orden social y destacar la capacidad de progreso de los archivos eslovenos.

PALABRAS CLAVE: Eslovenia, archivos, legislación archivística, devolución de archivos, sucesión, República Federal Socialista de Yugoslavia, Acuerdo sobre cuestiones de sucesión de la antigua República Federal Socialista de Yugoslavia Liubliana, 18 de marzo de 2013

RÉSUMÉ

L'auteur présente le développement des archives slovènes, la législation en matière d'archives avant et après l'indépendance de la Slovénie en 1991 et la manière dont les archives slovènes ont fait face à ce nouveau contexte politique

et social, aux questions de succession ainsi qu'à la mise en place des normes internationales, et autres orientations de la profession d'archiviste en Slovénie.

La présentation du développement historique des archives en Slovénie et en Yougoslavie nous permet d'expliquer les difficultés de succession qui sont apparues ensuite, après la dissolution de la Yougoslavie. L'objectif est également de montrer le développement archivistique que les Archives de Slovénie ont atteint en 1991, les changements que le nouvel État et le nouvel ordre social ont dicté ainsi que la capacité des Archives slovènes à progresser.

MOTS CLÉS : Slovénie, archives, législation en matière d'archives, restitution des archives, succession, République fédérative socialiste de Yougoslavie, Accords sur les questions de succession de l'ancienne République fédérative socialiste de Yougoslavie

Ljubljana, 18 mars 2013

ABSTRACT

The author presents the development of Slovene archives, archival legislation before and after Slovenia's independence in 1991 and coping of Slovene archives with new political and social circumstances, succession issues as well as implementation of international standards on archives, and further orientation of Slovene archival profession.

With presentation of historical development of archives in Slovenia and Yugoslavia we can explain the difficulties of succession that appeared later after the dissolution of Yugoslavia. The aim is also to present archival development that Slovene archives achieved by 1991, changes that new state and new social order dictated and the ability of Slovene archives to progress.

KEYWORDS: Slovenia, archives, archival legislation, return of archives, succession, Socialist Federal Republic of Yugoslavia, Agreement on Succession Issues of the Former Socialist Federal Republic of Yugoslavia

Ljubljana, 18th March 2013